

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

समृद्ध ग्राम, संपन्न ग्रामस्थ

ग्रामस्थांची सनद
(ग्राम विकास विभाग)

जबाबदार, गतिमान , प्रतिसादशिल व
लोकाभिमुख पंचायत राज व्यवस्थेसाठी
“ ग्रामस्थांची सनद ”

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक - सनद २०११/प्र.क्र.५१/पं.रा. ५
बांधकाम भवन, २५ मर्झबान रोड, फोर्ट, मुंबई - ४०० ००१
तारीख: ३० एप्रिल, २०१३

वाचा

शासन निर्णय क्रमांक : सनद २००६/प्र क्र. १८ /पं.रा. ५ दि. १० मार्च २००६

प्रस्तावना

पंचायत राज संस्थामार्फत ग्रामस्थांना पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांचा दर्जा उंचावून योजनांच्या अंमलबजावणीत गतिमानता आणणे, प्रशासन पारदर्शक व लोकाभिमुख करणे, यासाठी या विभागाच्या दि. १० मार्च २००६ च्या शासन निर्णयद्वारे “ पारदर्शी पंचायत राज प्रशासन ” ही नागरिकांची सनद म्हणून प्रसिध्द करण्यात आलेली आहे, सध्याची सनद प्रसिध्द करून झालेला कालावधी, सनदेत सुधारणा करण्याची आवश्यकता, तसेच ग्रामस्थांना सुटसुटीत सनद देण्याचा प्रयत्न याबाबी विचारात घेऊन सध्याची “ पारदर्शी पंचायत राज प्रशासन ” ही नागरिकांची सनद सुधारीत करणे आवश्यक आहे.

शासन निर्णय

सध्याची सनद प्रसिध्द करून झालेला कालावधी, सनदेत सुधारणा करण्याची आवश्यकता व गठित करण्यात आलेल्या समितीने नविन ग्रामस्थांच्या सनदेस दिलेली मान्यता या बाबी विचारात घेऊन, वरील संदर्भाकित शासन निर्णय दि. १० मार्च २००६ अन्वये प्रसिध्द करण्यात आलेली सध्याची “ **पारदर्शी पंचायत राज प्रशासन** ” ही नागरिकांची सनद अधिक्रमित करून नविन ग्रामस्थांची सनद प्रसिध्द करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

राज्यातील सर्व ग्रामस्थाना पारदर्शक, गतिमान, लोकाभिमुख व प्रतिसादशिल प्रशासनाद्वारे जबाबदारीने सेवा पुरविणे ही पंचायती राज संस्थांची जबाबदारी आहे, जनतेला स्वतःच्या हक्काची जाणीव होणे व कर्तव्याची जाणीव करून देणे , पंचायत राज संस्थेमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांचा दर्जा राखण्यासाठी पंचायत राज संस्थेमार्फत काम करणाऱ्या सर्व अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या जबाबदारीची जाणीव करून देणे , त्यानुसार अंमलबजावणी होणे आवश्यक आहे, सेवा पुरविण्याचे स्तर निश्चित करून ग्रामस्थाना सेवा पुरविण्यामध्ये विलंब झाला अथवा अधिकारी/ कर्मचाऱ्याकडून योग्य प्रतिसाद मिळाला नाही तर याबाबत ग्रामस्थांनी कोणाकडे दाद मागावी याबाबत निश्चित स्तर ठरविण्यात आलेले आहे.

पंचायत राज संस्थामार्फत अंमलबजावणी करण्यात येणाऱ्या योजना, त्या-त्या योजनांबाबत गाव, तालुका व जिल्हास्तरावर जबाबदार असलेले अधिकारी/कर्मचारी, ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषद यांच्या सांविधानिक जबाबदाऱ्या, याबाबतची माहिती ग्रामस्थाना व्हावी, यासाठी ग्रामस्थांच्या सनदेमध्ये खालील परिशिष्टाचा समावेश करण्यात आलेला आहे, त्यानुसार ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदांनी त्याची अंमलबजावणी करणे बंधनकारक आहे.

परिशिष्ट १ :

ग्राम विकास विभागाची (मंत्रालय स्तर) संरचना व उद्दिष्टे

ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदांमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांची माहिती होणे व आवश्यक सेवा तातडीने मिळणे गरजेचे आहे, वरील सेवांची अंमलबजावणी होणाऱ्या दृष्टीने मंत्रालयीन स्तरावरची संरचना ग्रामस्थांना माहित असणे आवश्यक असल्याने, याबाबतचा सर्व तपशिल परिशिष्ट १ व प्रपत्र १ मध्ये देण्यात आलेला आहे. तसेच ग्रामविकास विभागाच्या संरचनेबाबतचा **मा. मंत्री ग्रामविकास ते ग्रामपंचायत** याबाबतचा स्वतंत्र धावता तक्ता सोबत देण्यात आलेला आहे.

परिशिष्ट २ :

पंचायत राज संस्थांची योजनाविषयक जबाबदारी

पंचायत राज संस्थांच्या स्व उत्पन्नाच्या योजना, राज्य शासनाने हस्तांतरीत केलेल्या योजना, अभिकरण तत्वावर राबविण्यात येणाऱ्या योजना व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनांचा समावेश या परिशिष्टात करण्यात आलेला आहे, तसेच साधारणतः योजना अंमलबजावणीसाठी ग्राम, तालुका, उपविभाग व जिल्हास्तरावर कोणाची जबाबदारी आहे हे निश्चित करण्यात आलेले आहे.

परिशिष्ट ३ :

पंचायत राज संस्थांची सांविधानिक जबाबदारी

पंचायत राज संस्थामार्फत ग्रामस्थांना पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांच्या अनुषंगाने ग्रामपंचायतीची कामे, ग्रामसेवकांची कामे, सरपंचाची कर्तव्ये आणि पंचायत समिती व जिल्हा परिषदांची सांविधानिक जबाबदारी याबाबतचा सविस्तर तपशिल सदर परिशिष्टामध्ये देण्यात आलेला आहे.

परिशिष्ट ४ :

ग्रामिण विकास योजना प्रगतीदर्शक फलक

पंचायत राज संस्थामधील महत्वाच्या कार्यालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांची माहिती कार्यालयाच्या दर्शनी भागात फलकावर नमुद करण्यासाठी विहित केलेल्या नमुन्यांचा या परिशिष्टात समावेश करण्यात आलेला आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०४३०११५१७२३२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(एस. एस. संधू)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मुख्यमंत्र्याचे खाजगी सचिव
- २) मा. उप मुख्यमंत्र्याचे खाजगी सचिव
- ३) मा. मंत्री/राज्यमंत्री खाजगी सचिव
- ४) मा. मुख्य सचिव महाराष्ट्र शासन
- ५) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ६) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ८) प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणा (सर्व)
- ९) सर्व मंत्रालयीन विभाग

१०) सह सचिव/ उप सचिव(सर्व)/ अवर सचिव (सर्व) ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

११) सर्व कार्यासन अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

१२) निवड नस्ती

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सुचीत करण्यात येते की सदर ग्रामस्थांच्या सनदेची जिल्हा, तालुका व ग्रामस्तरावर योग्य प्रकारे अंमलबजावणीची जबाबदारी ही त्यांची राहिल.

ग्रामस्थांची सनद

ग्राम विकास विभाग

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र हे भौगोलिक क्षेत्र व लोकसंख्येच्या दृष्टीने देशातील दुसऱ्या क्रमांकाचे मोठे राज्य असून उद्यमशील राज्य म्हणून आघाडीवर आहे. राज्याचे भौगोलिक क्षेत्र ३.०८ लक्ष चौ.कि.मी. इतके आहे. राज्याचे प्रशासकीय दृष्ट्या ६ महसुली विभाग, ३५ जिल्हे, ३५५ तालुके व ४३६६३ एवढी गावे आहेत. राज्यात एकूण ३३ जिल्हा परिषदा, ३५१ पंचायत समित्या व २७९०६ ग्रामपंचायती आहेत. राज्याच्या लोकसंख्येचा विचार करता शहरीकरणाने वेग घेतला असला तरी राज्यात ग्रामीण क्षेत्रातील लोकसंख्येचे प्रमाण हे ५५% इतके आहे.

केंद्र शासनाने ७३ व्या घटनेदुरुस्तीनुसार पंचायती राज संस्थांना अनन्य साधारण महत्व दिलेले असल्याने ग्रामीण क्षेत्राला खुपच महत्व प्राप्त झालेले आहे. केंद्र शासनाच्या वित्त आयोगानुसार जिल्ह्याला मिळणारा निधी हा जिल्हा परिषद, पंचायत समिती व ग्राम पंचायत याप्रमाणे वाटप होतो. या वाटपानुसार वरील निधीपैकी जवळजवळ ७० टक्के निधी हा ग्रामपंचायतीला उपलब्ध होत असतो. तसेच केंद्र शासन व राज्य शासनमार्फत गावासाठी विविध विकासाच्या योजना राबविल्या जातात. मोठ्या प्रमाणात उपलब्ध होणारा निधी व राबविण्यात येणाऱ्या योजना यांचा गावातील सार्वजनिक सुविधा व गावाचा विकास यासाठी सुयोग्य वापर होणे आवश्यक आहे. ग्रामपंचायतीला उपलब्ध असलेले अधिकार, ग्रामस्थांचे अधिकार व देण्यात येणाऱ्या सुविधा याबाबत ग्रामस्थांमध्ये व स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्ये जागृती असणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने शासनमार्फत प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या ग्रामस्थांच्या सनदेचा राज्यातील ग्रामीण भागातील जनतेला निश्चितच फायदा होणार आहे. या सनदेमुळे ग्रामस्थांना कोणकोणत्या सुविधा उपलब्ध होणार आहेत, आपल्या मागण्याबाबत ग्रामस्थांनी कोणाकडे जावे, तसेच गावामध्ये राबविण्यात येणाऱ्या योजनाबाबतची माहिती निश्चितच या सनदेमार्फत ग्रामस्थांना उपलब्ध होणार आहे.

ग्राम विकास विभागाची रचना :-

मा.मंत्री (ग्राम विकास) हे या विभागाचे प्रमुख असून मा. राज्यमंत्री यांच्या अधिपत्याखाली मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास) हे वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकारी आहेत. या प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या अधिपत्याखाली एकूण ४७ कार्यासनामध्ये या विभागातील सर्व कामकाजाची विभागणी करण्यात आलेली आहे. क्षेत्रीय स्तरावर मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास) यांच्या अधिपत्याखाली ६ महसुल विभागीय आयुक्त व त्यांच्या कार्यालयांतर्गत उप आयुक्त (विकास) व उप आयुक्त (आस्थापना) हे अधिकारी येतात. तसेच महसुल विभागीय आयुक्तांच्या अधिपत्याखाली त्या त्या जिल्ह्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद हे येत असतात, तर मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांच्या अधिपत्याखाली गट विकास अधिकारी, तर गट विकास अधिकारी यांच्या अधिपत्याखाली ग्राम सेवक (ग्राम पंचायत) अशी रचना आहे. (याबाबतचा तक्ता स्वतंत्ररित्या देण्यात आलेला आहे.)

कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक :-

ग्राम विकास विभागामार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा, पंचायत राज संस्थांची योजना विषयक जबाबदारी, पंचायत राज संस्थांचे संविधानिक जबाबदारी तसेच पंचायत राज संस्थांमधील कार्यालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजना, याबाबतचा स्वतंत्र तपशिल त्या-त्या उद्दिष्टांमध्ये देण्यात आलेला आहे. मंत्रालयीन स्तरावरून पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा, सेवा पुरविणारा संबंधित अधिकारी, संबंधित अधिकाऱ्याने सेवा न पुरविल्यास कोणाकडे तक्रार करावी याचा तपशिल देण्यात आलेला आहे. पंचायत राज संस्थांमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा तसेच राबविण्यात येणाऱ्या योजना याबाबतचा तपशिलही त्या-त्या उद्दिष्टांमध्ये स्वतंत्रपणे देण्यात आलेला आहे.

नियम / शासन निर्णय :-

ग्राम विकास विभागाशी संबंधित नियम अथवा महत्वाचे शासन निर्णय www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे. तसेच विभागामार्फत वेळोवेळी निर्गमित होणाऱ्या नियम तथा शासन निर्णयाबाबतची माहिती www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर अद्ययावत करण्यात येते.

गाऱ्हाणी / तक्रारी यांचे निराकरण :-

मंत्रालयीन सेवा कार्यपूर्तीस होणारा विलंब वा अन्य काही गाऱ्हाणे असल्यास त्याबाबत प्रपत्र-१ येथील संबंधित सह सचिव / उप सचिव दर्जावरील अधिकाऱ्याकडे याबाबत तक्रार / गाऱ्हाणी मांडता येईल. ग्रामपंचायत स्तरावरील सेवाच्या अनुषंगाने करण्यात येणाऱ्या तक्रारी या तालुका गट विकास अधिकारी, तर पंचायत समिती स्तरावरील सेवाच्या अनुषंगाने करण्यात येणाऱ्या तक्रारी मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांच्याकडे करता येईल. यानंतरही ग्रामस्थांचे समाधान न झाल्यास ते विभागाच्या मा.प्रधान सचिव यांच्याकडे याबाबत तक्रार करता येईल वा गाऱ्हाणी समक्ष भेटीत / पत्राने मांडता येतील.

ग्रामस्थांच्या सनदेचा आढावा / सिंहावलोकन :-

ग्रामस्थांच्या सनदेच्या उपयुक्ततेबाबत तथा परिणामकारकतेचा आढावा ग्राम विकास विभागाकडून आवश्यकतेनुसार घेण्यात येउन त्यानुसार सनदेमध्ये योग्य ते बदल करण्यात येतील. तसेच या सनदेमध्ये आवश्यक ते बदल करण्याबाबत क्षेत्रीय स्तरावरून काही महत्वाच्या सुचना किंवा बदल करावयाचे असल्यास याबाबत आवश्यक ती मान्यता घेऊन त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

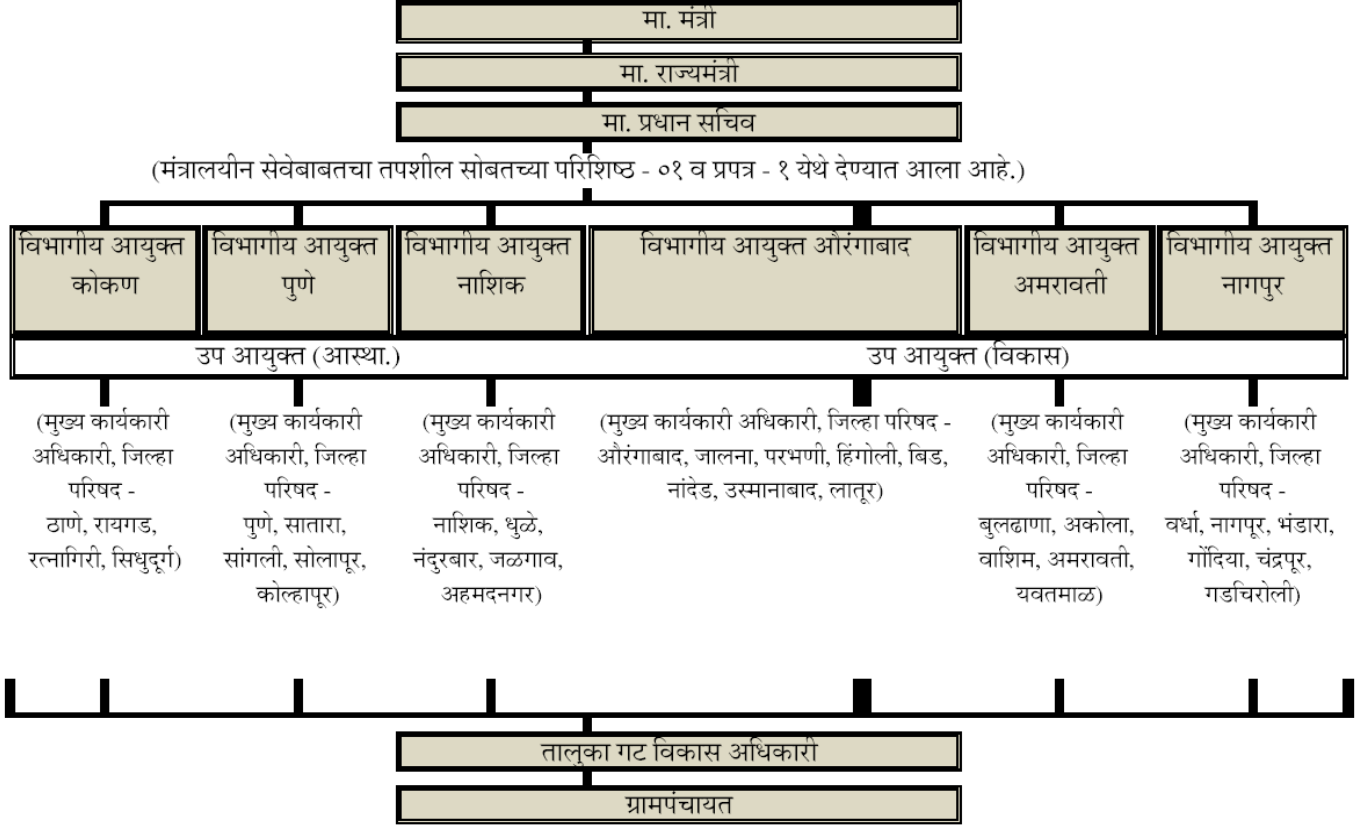
ग्रामस्थांकडून सुचना :-

ग्रामस्थांची सनद ही सर्वसामान्य ग्रामस्थांसाठी नेहमीच खुली असेल. ग्रामस्थांच्या बहुमुल्य सुचनांचा गांभीर्यपूर्वक विचार करून शासनास आवश्यकता भासली तर त्यात वेळोवेळी सुधारणा घडवून आणता येतील. ग्राम विकास विभागाच्या अधिनस्त येणाऱ्या सेवा उपभोगणाऱ्या ग्रामस्थांना आपले हक्क मांडण्यासाठी सनद नेहमीच सहकार्य करेल.

ग्रामस्थांच्या सनदेची अंमलबजावणी :-

ग्राम विकास विभाग ग्रामस्थांच्या सनदेची अंमलबजावणी करण्यास कटीबद्ध आहे. ग्राम विकास विभागाच्या अधिपत्याखालील मंत्रालयीन सेवा, जिल्हा परिषद स्तरावरील सेवा, पंचायत समिती स्तरावरील सेवा व ग्राम स्तरावरील सेवा, कर्तव्यभावनेने व कार्यतत्परतेने उपलब्ध करून देण्याची हमी देत आहे. या सेवा पुरविताना ग्रामस्थांना सौजन्यपूर्वक वागणूक देण्याची जबाबदारी विभागातील प्रत्येक अधिकारी व कर्मचारी तसेच जिल्हा परिषद, पंचायत समिती व ग्रामपंचायत स्तरावरील संबंधित लोकप्रतिनिधींची सुद्धा राहिल. या सेवा पुरविण्याबाबत जिल्हा परिषद, पंचायत समिती व ग्राम पंचायत स्तरावरील संबंधित सर्व अधिकारी व कर्मचारी हे जबाबदार राहतील, त्यांनी ग्रामस्थांच्या सनदेची अंमलबजावणी काटेकोरपणे होणेबाबत दक्ष राहावे.

ग्राम विकास विभागाची संरचना

ग्रामस्थांच्या सनदेमधील महत्वाचे उद्दिष्टे

१) **ग्राम विकास विभागाची संरचना व उद्दिष्टे** :-राज्यातील सर्व ग्रामस्थांना पारदर्शक, गतिमान, लोकाभिमुख व प्रतिसादशिल प्रशासनाद्वारे आवश्यक सेवा तातडीने मिळणे गरजेचे आहे. या सर्वांची अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने ग्राम विकास विभागाची संरचना थोडक्यात दिली आहे.

२) **पंचायत राज संस्थांची योजनाविषयक जबाबदारी :-**

पंचायत राज व्यवस्थेतील जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या व ग्रामपंचायती यांच्या स्वउत्पन्नाच्या योजना, राज्य शासनाने हस्तांतरीत केलेल्या योजना, अभिकरण तत्वावर राबविण्यात येणाऱ्या योजना व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनांचा समावेश केलेला आहे. यामध्ये साधारणतः योजना अंमलबजावणीसाठी ग्राम, तालुका, उपविभाग व जिल्हास्तरावर कोणाची जबाबदारी आहे हे स्पष्ट केलेले आहे.

३) **पंचायत राज संस्थांची संविधानिक जबाबदारी :-**

जिल्हा परिषद, पंचायत समिती व ग्राम पंचायतींची संविधानिक जबाबदारीची संक्षिप्त माहिती यात समाविष्ट केलेली आहे.

४) **ग्रामीण विकास योजना प्रगतीदर्शक फलक :-**

ग्रामपंचायत, पशुवैद्यकीय दवाखाना, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, पंचायत समिती व उपविभागीयकार्यालय (बांधकाम/सिंचन/ग्रा.पा.पु.) येथे योजना विषयक लावावयाच्या फलकाचे नमुने दिलेले आहेत.

परिशिष्ट - ०१

१) ग्राम विकास विभागाची (मंत्रालय स्तर) संरचना व उद्दिष्टे

पंचायत राज व्यवस्थेतील जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या व ग्रामपंचायती यांच्या स्वउत्पन्नाच्या योजना, राज्य शासनाने हस्तांतरीत केलेल्या योजना, अभिकरण तत्वावर राबविण्यात येणाऱ्या योजना, राज्य शासनाच्या योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना यांचा समावेश आहे. या योजना राबविण्यासाठी ग्राम, तालुका, उपविभाग व जिल्हास्तर यांच्यावर जबाबदाऱ्या आहेत. वरील योजनांची अंमलबजावणी योग्यरित्या होणे आवश्यक आहे.

राज्यातील सर्व ग्रामस्थांना पारदर्शक, गतिमान, लोकाभिमुख व प्रतिसादशिल प्रशासनाद्वारे जबाबदारीने सेवा पुरविणे ही पंचायत राज संस्थांची जबाबदारी आहे. जनतेला स्वतःच्या हक्काची व कर्तव्याची जाणीव करून देणे, पंचायत राज संस्थेमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवेचा दर्जा उच्च राखण्यासाठी पंचायत राज संस्थेमध्ये काम करणाऱ्या सर्व अधिकारी कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या जबाबदारीची जाणीव करून देणे व त्यानुसार अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे. सेवा पुरविण्याचे स्तर निश्चित करून ग्रामस्थांना सेवा पुरविण्यामध्ये विलंब झाला अथवा अधिकारी कर्मचाऱ्याकडून योग्य प्रतिसाद मिळाला नाही तर ग्रामस्थांनी याबाबत कोणाकडे दाद मागावी याबाबतचा तपशिल ग्रामस्थांच्या सनदेमध्ये समाविष्ट करण्यात आलेला आहे.

जनतेला आवश्यक सेवा तातडीने मिळणे गरजेचे आहे. त्या सेवांची अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने मंत्रालयीन स्तराबाबतची संरचना पुढीलप्रमाणे आहे.

मा.मंत्री (ग्राम विकास) व मा.राज्यमंत्री (ग्राम विकास) हे विभागाचे प्रमुख असून मा.प्रधान सचिव ग्राम विकास हे प्रशासकीय प्रमुख आहेत. ग्राम विकास विभागावर सर्वकष प्रशासकीय नियंत्रण, पर्यवेक्षक व समन्वय हे मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास) यांचे आहे. मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास) यांच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली ग्राम विकास विभागाचे कामकाज हाताळण्यात येत असून या विभाग / कार्यालयाकडून पुरविल्या जाणाऱ्या सेवा बाबतचा तपशिल कार्यासन निहाय देऊन सदर सेवा पुरविली न गेल्यास याबाबत कोणाकडे तक्रार करावी याबाबतचा सविस्तर तपशिल जसे अधिकाऱ्यांची नावे, त्यांचे बसण्याचे ठिकाण व दुरध्वनी क्रमांक यांचा सविस्तर तपशिल सोबत जोडला आहे. (प्रपत्र-१)

(तथापी मंत्रालयीन सुधारीत बैठक व्यवस्थेनुसार यात बदल अपेक्षित आहे. स्थायी बैठक व्यवस्था झाल्यानंतर प्रपत्र-१ मध्ये यथावकाश सुधारणा करण्यात येईल.)

**ग्रामस्थांची सनद
उद्दीष्टाबाबतची अनुक्रमणिका**

अ. क्र.	परिशिष्ट क्रमांक	उद्दीष्टे	पृष्ठ क्रमांक
१	परिशिष्ट १	ग्राम विकास विभागाची संरचना व उद्दिष्टे	१०
२	परिशिष्ट २	पंचायत राज संस्थांची योजनाविषयक जबाबदारी	११ ते १६
३	परिशिष्ट ३	पंचायत राज संस्थांची संविधानिक जबाबदारी	१७ ते २०
४	परिशिष्ट ४	ग्रामीण विकास योजना प्रगतीदर्शक फलक	२१ ते २९

परिशिष्ट - २

पंचायत राज संस्थांची योजनाविषयक जबाबदारी

पंचायत राज व्यवस्थेतील जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या व ग्रामपंचायत यांच्या स्व उत्पन्नाच्या योजना, राज्य शासनाने हस्तांतरित केलेल्या योजना, अभिकरण तत्वावर राबविण्यात येणा-या योजना व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनांचा समावेश या प्रकरणात केलेला आहे.

यामध्ये साधारणतः योजना अंमलबजावणीसाठी ग्राम, तालुका, उपविभाग व जिल्हास्तरावर कोणाची जबाबदारी आहे हे निश्चित केलेले आहे.

अ. क्र.	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
१	महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना (MGNREGS)	ग्रामसेवक	गट विकास अधिकारी	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं)
२	बायोगॅस सयंत्र	ग्रामसेवक	कृषि अधिकारी/ गट विकास अधिकारी	कृषि विकास अधिकारी
३	विशेष घटक योजना अंतर्गत विहिरी व अवजारे	ग्रामसेवक	कृषि अधिकारी/ गट विकास अधिकारी	कृषि विकास अधिकारी
४	खते बी बियाणे परवाना	--	कृषि अधिकारी	कृषि विकास अधिकारी
५	विविध मोहिमा अंतर्गत बियाणे, किटक नाशके, अवजारे इत्यादी	ग्रामसेवक	कृषि अधिकारी/ गट विकास अधिकारी	कृषि विकास अधिकारी
६	जिल्हा परिषद/ शासकीय अनुदानातून कृषि विकासाच्या इतर योजना	ग्रामसेवक	कृषि अधिकारी/ गट विकास अधिकारी	कृषि विकास अधिकारी
७	स्वर्णजयंती ग्राम स्वयंरोजगार योजना (SGSY)	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी	गट विकास अधिकारी	प्रकल्प संचालक/ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)
८	राजीव गांधी ग्रामीण निवारा योजना	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी	गट विकास अधिकारी	प्रकल्प संचालक
९	इंदिरा आवास योजना (IAY) व	ग्रामसेवक/ग्राम विकास	गट विकास अधिकारी	प्रकल्प संचालक

	रमाई आवास योजना	अधिकारी		
१०	यशवंत ग्राम समृद्धी योजना	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी/ कनिष्ठ अभियंता	गट विकास अधिकारी/ उप अभियंता	उप मु.का.अ (ग्रापं)/कार्यकारी अभियंता
११	जिल्हा ग्राम विकास निधी अंतर्गत कामे	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी/कनिष्ठ अभियंता	गट विकास अधिकारी/ उप अभियंता	उप मु.का.अ (ग्रापं)/कार्यकारी अभियंता

परिशिष्ट - २

अ. क्र.	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
१२	पायाभूत सुविधा कामे (स्वर्णजयंती स्वरोजगार योजना)	ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी/ कनिष्ठ अभियंता	गट विकास अधिकारी/ उप अभियंता	प्रकल्प संचालक / कार्यकारी अभियंता
१३	पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रम/हरियाली	सरपंच/ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी/ स्वयंसेवी संस्था / यंत्रणा	गट विकास अधिकारी/ स्वयंसेवी संस्था / यंत्रणा	प्रकल्प संचालक / स्वयंसेवी संस्था / यंत्रणा
१४	संपूर्ण स्वच्छता कार्यक्रम निर्मळ भारत अभियान	सरपंच/ग्रामसेवक/ग्राम विकास अधिकारी	गट विकास अधिकारी	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रापं)/संपूर्ण स्वच्छता अभियान कक्ष
१५	ग्रामपंचायत स्वउत्पन्नातील कामे	सरपंच/ग्रामसेवक/ ग्राम विकास अधिकारी/ कनिष्ठ अभियंता	गट विकास अधिकारी/ उप अभियंता	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं)/ कार्यकारी अभियंता
१६	दलित वस्ती सुधार योजना	सरपंच/ग्रामसेवक/ ग्राम विकास अधिकारी/ कनिष्ठ अभियंता	गट विकास अधिकारी/ उप अभियंता	समाजकल्याण अधिकारी/ कार्यकारी अभियंता
१७	समाज कल्याण विभागाच्या वैयक्तिक लाभाच्या विविध योजना	सरपंच/ग्रामसेवक/ ग्राम विकास अधिकारी	गट विकास अधिकारी / कक्ष अधिकारी, पंचायत समिती	समाजकल्याण अधिकारी
१८	तेराव्या वित्त आयोगांतर्गत कामे	सरपंच/ ग्रामसेवक/ तांत्रिक कर्मचारी	गट विकास अधिकारी/ इतर अधिकारी	संबंधित खाते प्रमुख / लेखा वित्त अधिकारी
१९	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती	प्राथमिक शिक्षक	गट शिक्षण अधिकारी/ गट विकास अधिकारी	समाजकल्याण अधिकारी/शिक्षण अधिकारी
२०	एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना	अंगणवाडी कार्यकर्ती/ पर्यवेक्षिका	बालविकास प्रकल्प अधिकारी	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२१	महिला व बाल कल्याण विभागाच्या विविध योजना	अंगणवाडी कार्यकर्ती/ग्रामसेवक	बालविकास प्रकल्प अधिकारी/गट विकास अधिकारी	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२२	स्वयं सहाय्यता बचत गटांची स्थापना व सबलीकरण	अंगणवाडी कार्यकर्ती/ग्रामसेवक	बालविकास प्रकल्प अधिकारी/गट विकास अधिकारी	प्रकल्प संचालक/ उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२३	महिला समुपदेशन केंद्र	अंगणवाडी कार्यकर्ती/ग्रामसेवक	बालविकास प्रकल्प अधिकारी/गट विकास अधिकारी	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)

परिशिष्ट - २

अ. क्र.	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
२४	अंगणवाडी लाभार्थींची वैद्यकीय तपासणी	अंगणवाडी कार्यकर्ती/ वैद्यकीय अधिकारी	बालविकास प्रकल्प अधिकारी/तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी/उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२५	शालेय पोषण आहार	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी/ तहसिलदार	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)/जिल्हा पुरवठा अधिकारी
२६	गणवेश वाटप	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
२७	सर्व शिक्षा अभियानांतर्गत बांधकामेत्तर कार्यक्रम	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
२८	सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
२९	वस्ती शाळा/महात्मा फुले शिक्षण हमी केंद्रे	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
३०	मुर्लीना उपस्थिती भत्ता	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
३१	गुणवंत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
३२	शिक्षण विभागाच्या शासकीय/ जिल्हा परिषद निधीतील इतर योजना	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)
३३	सर्व शिक्षा अभियानांतर्गत बांधकामे	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती/ कनिष्ठ अभियंता (सर्व शिक्षा अभियान)	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)/ कार्यकारी अभियंता(सर्व शिक्षा अभियान)
३४	शाळा खोल्या बांधकामे/दुरुस्ती	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती/ कनिष्ठ अभियंता	गट शिक्षण अधिकारी/ उप अभियंता	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)/कार्यकारी अभियंता
३५	अपंग विद्यार्थ्यांना कृत्रिम अवयव	मुख्याध्यापक/ ग्राम शिक्षण समिती/ आरोग्य पर्यवेक्षक	गट शिक्षण अधिकारी/ तालुका वैद्यकीय अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)/जिल्हा आरोग्य अधिकारी

परिशिष्ट - २

अ. क्र	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
३६	शाळेतील विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय तपासणी	मुख्याध्यापक/ वैद्यकीय अधिकारी	गट शिक्षणाधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथ)/ जिल्हा आरोग्य अधिकारी
३७	लसीकरण (ANM)	आरोग्य पर्यवेक्षक	तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
३८	रोग निदान शिबीरे	वैद्यकीय अधिकारी	तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
३९	कुटूंब कल्याण कार्यक्रम	आरोग्य कर्मचारी/ वैद्यकीय अधिकारी	गट विकास अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४०	प्राथमिक आरोग्य केंद्र / उपकेंद्र बांधकामे	कनिष्ठ अभियंता/ वैद्यकीय अधिकारी	उप अभियंता/तालुका आरोग्य अधिकारी	कार्यकारी अभियंता/ जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४१	जननी सुरक्षा योजना	वैद्यकीय अधिकारी/ ग्राम आरोग्य पोषण समिती	गट विकास अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४२	पिण्याच्या पाण्याचे नमुने तपासणे	ग्रामसेवक/आरोग्य सेवक	गट विकास अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४३	इतर राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम अंधत्व/कुष्ठरोगनिर्मूलन/क्षय रोग/ हिक्ताप/हत्तीरोग निर्मूलन)	आरोग्य पर्यवेक्षक/ वैद्यकीय अधिकारी	तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
४४	प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम)
४५	सर्व योजनांतर्गत रस्त्याची व पुलांची कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम)
४६	वैधानिक विकास कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता
४७	स्थानिक विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता
४८	खासदार विकास निधी अंतर्गत कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता
४९	रस्त्यांची विशेष दुरुस्ती किरकोळ कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम)
५०	पूर हानी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम)

परिशिष्ट - २

अ. क्र	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
५१	डोंगरी विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता
५२	महात्मा गांधी रोजगार हमी योजनांतर्गत कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता
५३	लघुसिंचन पाझर तलाव कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता(लघु पाटबंधारे विभाग)	कार्यकारी अभियंता (सिंचन)
५४	कोल्हापूर पध्दतीची बंधारे कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता(लघु पाटबंधारे विभाग)	कार्यकारी अभियंता (सिंचन)
५५	लघु पाटबंधारे दुरुस्ती कामे	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता(लघु पाटबंधारे विभाग)	कार्यकारी अभियंता (सिंचन)
५६	स्थानिक विकास निधी अंतर्गत पाणी पुरवठा योजना	कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा)
५७	रोजगार हमी योजनेंतर्गत जवाहर विहिरी	कनिष्ठ अभियंता/ग्राम सेवक	उप अभियंता(लघु पाटबंधारे विभाग)/गट विकास अधिकारी	कार्यकारी अभियंता (सिंचन)
५८	तीर्थक्षेत्र विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता/ग्राम सेवक	उप अभियंता/गट विकास अधिकारी	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम)/उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)
५९	ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांतर्गत कामे	कनिष्ठ अभियंता/ ग्राम आरोग्य समिती	उप अभियंता(ग्रामीण पाणी पुरवठा)	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा)
६०	जलस्वराज्य बाह्य अर्थसहाय्य योजनांतर्गत कामे	ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती	उप अभियंता(ग्रामीण पाणी पुरवठा)/गट विकास अधिकारी	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा)/डीएफटी
६१	शिवकालीन पाणी साठवण योजना	ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती	उप अभियंता(ग्रामीण पाणी पुरवठा)/गट विकास अधिकारी	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा)/वरिष्ठ भूवैज्ञानिक
६२	विंढन विहर कार्यक्रम	ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती	उप अभियंता	कार्यकारी अभियंता(ग्रामीण पाणी पुरवठा)/ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा
६३	नळ पाणी पुरवठा योजना दुरुस्ती	ग्रामसेवक/ग्राम पाणी पुरवठा समिती /कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा)

परिशिष्ट - २

अ. क्र.	योजनेचे नांव	योजना अंमलबजावणीची जबाबदारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभाग स्तर	जिल्हास्तर
६४	जनावरांचे लसीकरण व औषधोपचार	पशुधन पर्यवेक्षक/ पशुधन विकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी(विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
६५	जनावरांची रोग निदान शिबीरे	पशुधन पर्यवेक्षक/ पशुधन विकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी(विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
६६	कृत्रिम रेतन कार्यक्रम	पशुधन पर्यवेक्षक/ पशुधन विकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी(विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
६७	जिल्हा परिषद/ शासकीय अनुदानातून पशुसंवर्धन विकासाच्या इतर योजना	पशुधन पर्यवेक्षक/ पशुधन विकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी(विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी

टीप:- योजनांच्या अंमलबजावणीच्या जबाबदारी बाबत तसेच वरील योजनांची यादी ही केवळ मार्गदर्शक आहे. संबंधित कर्मचारी/अधिकारी यांच्यामध्ये या व्यतिरिक्तही योजनांचा त्यामध्ये समावेश असू शकेल. स्थानिक परिस्थितीनुसार बदल असू शकेल.

परिशिष्ट ३
पंचायत राज संस्थांची
सांविधानिक जबाबदारी

ग्रामपंचायतींची सांविधानिक जबाबदारी

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम व त्याअंतर्गत केलेले नियम यानुसार ग्रामपंचायतींनी काम करणे बंधनकारक आहे.

ग्रामपंचायतींची कामे : ग्रामपंचायतींनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात जनतेसाठी पाणी पुरवठा व स्वच्छता, रस्ते, सांडपाणी, घनकचरा व्यवस्थापन, गावातील पथदिवे इत्यादी सुविधा पुरविणे, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, मागासवर्गीयांचे कल्याण, महिला व बाल कल्याणाचे विविध उपक्रम हाती घेणे बंधनकारक आहे. ग्रामपंचायत हद्दीतील जन्म, मृत्यू, उपजत मृत्यू, विवाह इत्यादींच्या नोंदी घेणे, शासनाने विहित केलेल्या वेळापत्रकानुसार व गावातील ग्रामस्थांच्या निकडीनुसार ग्रामसभा घेणे क्रमप्राप्त आहे. ग्रामस्थांनी मागणी केल्यानुसार ग्रामसभेची व ग्रामपंचायतीच्या ठरावाच्या इतिवृत्तांताची प्रत

७ दिवसात देणे बंधनकारक राहिल. या व्यतिरिक्त केंद्र, राज्य शासन, जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांनी ग्रामपंचायतीकडे सोपविलेल्या योजनांची अंमलबजावणी करणे हे ही ग्रामपंचायतींची जबाबदारी आहे. आता ग्रामपंचायतीत संगणकीय ग्रामीण महाराष्ट्र (संग्राम) केंद्रावरून ग्रामस्थांना नाममात्र रु. २०/- एवढ्या फी मध्ये विहित अर्जाचे नमूने व त्या मागणीनुसार आवश्यक ते दाखले देण्यात येणार असून याबाबतची प्रायोगिक काम सुरु झालेले आहे. ग्रामपंचायतीकडून देण्यात येणाऱ्या दाखल्यासाठी शासनाकडून आकारण्यात येणारी नाममात्र फी ग्रामस्थांनी ग्राम पंचायतीकडे जमा करणे आवश्यक आहे. ग्रामपंचायतीशी संबंधित कांही कामांची माहिती व त्यांच्या कार्यपूर्तीचा कालावधी यांची माहिती खाली नमूद केलेली आहे.

अ. क्र.	कार्यसूची	जबाबदार कर्मचारी/अधिकारी	कार्यपूर्तीचा कालावधी	विहित मुदतीत कार्यपूर्ती न झाल्यास कोणत्या अधिका-यांकडे तक्रार करावी.
१ #	जन्म नोंदीचा दाखला देणे (५ वर्षांचे आतील नोंद)	ग्रामसेवक/ ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
२ #	मृत्यू नोंदीचा दाखला देणे (५ वर्षांचे आतील नोंद)	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती.
३ #	विवाह नोंदणीचा दाखला देणे (५ वर्षांचे आतील नोंद)	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती.
४	फेरफार अर्जावर कार्यवाही करणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	३० दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती

परिशिष्ट -३

अ. क्र.	कार्यसूची	जबाबदार कर्मचारी/अधिकारी	कार्यपूर्तीचा कालावधी	विहित मुदतीत कार्यपूर्ती न झाल्यास कोणत्या अधिका-यांकडे तक्रार करावी
५	ग्रामपंचायत येणे बाकी दाखला देणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
६	खाजगी नळ जोडणी परवाना देणे/नाकारणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	३० दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
७	व्यवसाय परवाना देणे (उद्योग)/ नाहरकत दाखला देणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	३० दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
८	हयातीचा दाखला देणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
९	बेघर दाखला देणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१०	रहिवाशी दाखला देणे	सरपंच/ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
११	बेरोजगार दाखला देणे	सरपंच/ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१२	विद्युत जोडणी नाहरकत प्रमाणपत्र देणे	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	३० दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१३	दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबातील असल्याबाबत दाखला देणे (BPL)	ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१४	वृद्धांसाठी निराधार दाखला देणे	सरपंच/ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१५	बांधकाम परवाना गावाच्या सीमेत देणे (महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम व टाऊन प्लॅनिंग ॲक्ट नुसार)	ग्रामपंचायत	६० दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१६	नमूना नं. ८ चा उतारा देणे.	ग्रामपंचायत	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती

परिशिष्ट -३

अ. क्र.	कार्यसूची	जबाबदार कर्मचारी/अधिकारी	कार्यपूर्तीचा कालावधी	विहित मुदतीत कार्यपूर्ती न झाल्यास कोणत्या अधिका-यांकडे तक्रार करावी
१७	जनावरांच्या आरोग्याचा दाखला देणे	पशुधन विकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती/पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)
१८	जनावराचे शवविच्छेदन अहवाल व मृत्यू दाखला देणे	पशुधन विकास अधिकारी	२ दिवस	गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती
१९	जनतेकडून आलेल्या तक्रारीच्या निवारणासंबंधी अंतरिम उत्तर देणे.	ग्राम सेवक/गट विकास अधिकारी व तालुका स्तरीय अधिकारी	२१ दिवस	तत्सम वरिष्ठ अधिकारी व जिल्हा परिषदांचे खाते प्रमुख

सरपंचाची कर्तव्ये : अधिनियमानुसार सरपंच यांना कार्यकारी शक्ती प्रदान केली असून ते ग्रामपंचायतीचे प्रशासकीय प्रमुख म्हणून कामकाज पाहतो. सरपंच पंचायतीच्या सभेचे विनियमन करेल व पंचायतीच्या सर्व अधिकाऱ्यांनी / कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या कृती व कार्यवाहीवर देखरेख व नियंत्रण ठेवेल. अधिनियमानुसार आवश्यक असलेली सर्व विवरणे व अहवाल तयार ठेवण्याची व्यवस्था करेल. अधिनियमानुसार तसेच शासनाच्या निदेशाखाली देणे आवश्यक असतील अशी प्राप्ती प्रमाणपत्रे आपल्या सहीने व पंचायतीच्या मुद्रेनिशी देतील, प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून अन्य कार्ये पार पाडेल. गाव पातळीवर विविध विकास कार्यक्रम, अभियान व योजनेत लोकांचा सहभाग घेऊन गाव समृद्ध करण्याचा प्रयत्न करेल.

ग्रामसेवकाची कामे :- ग्रामसेवक हा ग्राम पंचायतीचा सचिव म्हणून कामकाज पाहतो. १) ग्रामसभेच्या व मासिक सभेच्या अनुषंगाने तदनुषंगीक कामे. ग्रामसभा व मासिक सभेसमोर जमा व खर्च मंजूरीसाठी ठेवणे.

१०) ग्रामपंचायत लेखा नमुना १ ते २८ व इतर(शौचालय, वृक्ष लागवड इत्यादी.) अद्यावत करणे, त्याची जोपासना करणे तसेच ग्रामपंचायतीच्या

२) विविध स्वरुपाचे ग्रामस्थांना दाखले देणे ३) ग्रामपंचायत हद्दीतील वेगवेगळे कर वसूल करणे, त्याची नोंद घेऊन कराची रक्कम बँकेत भरणे, आगामी वर्षासाठी कराची मागणी तयार करून मागणी देयके पाठविणे.

४) ग्रामपंचायतीचे अंदाजपत्रक विहित मुदतीत अधिनियमानुसार तयार करून पंचायत समितीकडे सादर करणे.

५) पिकावरील विविध रोगाबाबत ग्रामस्थांना जाहिर दवंडीद्वारे माहिती देणे.

६) साथरोग प्रतिबंधक उपाययोजना करणे, पुरेसा टी.सी.एल.साठा ठेवणे व त्याचा पाणीशुद्धीकरणासाठी नियमित वापर करणे.

७) गावातील साथीच्या आजारबाबत प्राथमिक माहिती आरोग्य अधिकारी व गट विकास अधिकारी यांना देणे.

८) गावातील पाणीपुरवठा योजनेची देखभाल दुरुस्ती व सनियंत्रण करणे

९) जन्म, मृत्यू, उपजात मृत्यू व विवाह यांची नोंदणी करणे व त्या अनुषंगाने निबंधक म्हणून काम पाहणे.

टिप :- # जन्म व मृत्यूच्या घटनेनंतर २१ दिवसापर्यंत नोंदणी करून दाखले देण्याचा अधिकार ग्राम सेवकांना असून त्यापुढील १ वर्षाच्या कालावधीसाठी हा अधिकार

आर्थिक निधीची सनियंत्रण करणे,
११) गाव पातळीवर वेगवेगळे अभियान व योजना
लोकसहभागावर राबविणे.

**जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांची
सांविधानिक जबाबदारी :-**

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांनी महाराष्ट्र
जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१
व या अधिनियमान्वये केलेले विविध नियम तसेच
शासनाकडून वेळोवेळी देण्यात आलेले निर्देश
यानुसार काम करणे बंधनकारक आहे. जिल्हा
परिषद व पंचायत समित्यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात स्व
उत्पन्नातून बांधकाम, सिंचन, कृषि विकास,
पशुसंवर्धन, शिक्षण, आरोग्य, पाणी पुरवठा व
स्वच्छता इत्यादी संबंधी विविध विकास योजना
राबविणे तसेच मागासवर्गीय व आदिवासींचे
कल्याण, महिला व बाल कल्याण यासाठी विशेष
वित्तीय तरतूद करणे बंधनकारक आहे. या
व्यतिरिक्त राज्य शासनाच्या अभिकरण तत्वावर
सोपविलेल्या योजना व हस्तांतरीत केलेल्या
योजनांची अंमलबजावणी तसेच केंद्र शासन, राज्य
शासन पुरस्कृत व बाहय अर्थ सहाय्यित योजनांची
अंमलबजावणी शासनाने सोपविल्यास त्यांच्या
कार्यक्षेत्रात करण्याची जबाबदारी जिल्हा परिषद व
पंचायत समिती यांची आहे.

गट विकास अधिकारी यांना आहे व त्यावरील
कालावधीसाठी नोंदणी करण्याचे आदेश ग्रामसेवकांना
देण्याचे अधिकार तहसिलदार यांना आहेत.
जन्म, मृत्यु, उपजात मृत्यु व विवाह नोंदणीचे ५
वर्षांपर्यंतचे रेकॉर्ड ग्रामपंचायतीकडे ठेवण्यात येतात तर
त्यापुढील सर्व कालावधीचे रेकॉर्ड पंचायत समिती
स्तरावर ठेवण्यात येतात.

परिशिष्ट ४

ग्रामीण विकास योजना

प्रगतीदर्शक फलक

पंचायतराज संस्थांमधील महत्वाच्या कार्यालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांची माहिती कार्यालयाच्या

दर्शनी भागात फलकावर नमूद करण्यासाठी खालील नमुने विहित करण्यात आले आहेत.

ग्रामपंचायतीचे नांव:

वर्ष :

सामुहिक विकासाच्या योजना (रु.लाखात)					
अ.क्र.	योजनेचे नांव	मंजूर कामांची संख्या	अंदाजपत्रकीय रक्कम	पूर्ण कामे	झालेला खर्च
१	महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्राम रोजगार हमी योजना				
२	स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना (पायाभूत सुविधा कामे)				
३	यशवंत ग्राम समृद्धी योजना				
४	दलित वस्ती सुधार योजना				
५	तेरावा वित्त आयोग कामे				
६	ग्रामपंचायत स्वनिधी/जिल्हा ग्राम विकास निधी अंतर्गत कामे				
७	शासन / जि.प./पं.स. कडील ग्रा.पं. मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजना				

वैयक्तिक विकासाच्या योजना					
अ. क्र	योजनेचे नांव	निवड केलेल्या लाभार्थींची संख्या	अनुदान	लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या	दिलेले अनुदान/ साहित्याची रक्कम
	जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा				
१	स्वर्ण जयंती ग्राम स्वरोजगार योजना / राष्ट्रीय ग्रामीण जिवनोन्नती अभियान				

परिशिष्ट - ४

२	जवाहर विहिर योजना				
३	इंदिरा आवास योजना				
	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग				
४	संपूर्ण स्वच्छता वैयक्तिक शौचालये योजना / शालेय व अंगणवाडी स्वच्छता गृह				
५	स्त्रियांसाठी सार्वजनिक शौचालये बांधण्याची योजना				
	सामान्य प्रशासन विभाग				
६	अनुकंपा तत्वावरील नियुक्ती				
	समाजकल्याण विभाग				
७	शिलाई मशीन वाटप योजना.				
८	गवतारु घरे कौलारु करणे योजना.				
९	अनु.जाती/ नवबोध कृषि कुटुंबाना अर्थसहाय्य (विधयो)				
१०	दलीत वस्ती सुधार योजना				
११	वृद्ध कलाकारांना मानधन मंजूर योजना				
१२	आंतरजातीय विवाहितांना अनुदान				
१३	मागास उमेदवारांना वाहनचालक प्रशिक्षण योजना				
१४	मागासवर्गीयांची घरदुरुस्ती योजना				
१५	रॉकेल शेगडी पुरविण्याची योजना				
१६	मागासवर्गीयांसाठी १५ टक्के रक्कम खर्च करावयाच्या योजना.				
१७	घरघंटी योजना				

१८	मागासवर्गीय मुलांना उपस्थिती भत्ता				
१९	पुस्तक पेढी योजना				
२०	अपंग मुले / मुली कृत्रीम अवयव बसविणे				
२१	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती				
	महिला बाल कल्याण विभाग				
२२	मुर्लीना सायकली पुरविणे.				
२३	अनाथ/निराश्रीत मुलांना दत्तक घेणा- या पालकांना प्रोत्साहन अनुदान				

परिशिष्ट - ४

२४	कुटूंब नियोजन प्रोत्साहन योजना				
२५	मुलींना ज्युडो कराटे प्रशिक्षण				
२६	विधवा पुनर्विवाहासाठी अनुदान				
२७	निराश्रीत महिलांना घरकुलासाठी आर्थिक मदत				
२८	परितक्त्या महिलांना स्वयंरोजगार अनुदान				
२९	हुंडा निर्मूलनासाठी सामुहिक विवाह योजना				
३०	आदिवासी क्षेत्रातील मातांना मातृत्व अनुदान योजना				
३१	राष्ट्रीय सामाजिक अर्थसहाय्य योजना				
३२	एकात्मिक बाल विकास कार्यक्रम				
३३	अहिल्याबाई होळकर मोफत प्रवास योजना (फक्त मुलींसाठी)				
३४	मुलींना व महिलांना व्यवसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण योजना				
३५	मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्यांच्या शारिरीक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना				
	शिक्षण विभाग (प्राथमिक व माध्यमिक)				
३६	पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शिष्यवृत्ती				
३७	शालेय पोषण आहार योजना				
३८	सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना				
	कृषि विभाग				
३९	बायोगॅस सयंत्र बांधणी कार्यक्रम				
४०	नादुरुस्त बायोगॅस सयंत्र दुरुस्ती योजना				

परिशिष्ट ४

प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे नांव :

अ.क्र.	बाब	संक्षिप्त माहिती
१	प्राथमिक आरोग्य केंद्रात समाविष्ट गावे व लोकसंख्या	
२	वैद्यकीय अधिकाऱ्यांची नावे १) २)	
३	उपकेंद्रांची नावे	
४	वैद्यकीय अधिकारी यांचे महिन्यातील उपकेंद्रनिहाय भेटीचे दिवस	
५	महिन्यातील लसीकरणाचा कार्यक्रम (गावांचे नाव व तारखा नमूद कराव्यात)	
६	अंगणवाडी लाभार्थी वैद्यकीय तपासणीबाबत महिन्यातील संभाव्य कार्यक्रम (गावाचे नांव व तारखा नमूद कराव्यात)	
७	शालेय आरोग्य तपासणीबाबत महिन्यातील संभाव्य कार्यक्रम	
८	कुटूंब कल्याण शस्त्रक्रिया शिबीरे (तारखा व ठिकाण नमूद करावे)	
९	रोग निदान शिबीरे (तारखा व ठिकाण नमूद करावे)	
१०	पाणी नमुने दुषित आढळलेले पाण्याचे उद्भव	
११	प्राथमिक आरोग्य केंद्रात उपलब्ध औषध साठा	
१२	इतर माहिती	

पशुवैद्यकीय केंद्रे :

अ.क्र.	बाब	संक्षिप्त माहिती
१	पशु वैद्यकीय अधिकाऱ्याचे नांव	
२	पशुधन पर्यवेक्षकाचे नांव	
३	पशु वैद्यकीय केंद्रात समाविष्ट गावे व पशुधन संख्या	
४	पशु वैद्यकीय अधिकारी यांचे महिन्यातील गाव निहाय भेटीचे दिवस	

५	महिन्यातील जनावरांचा लसीकरणाचा कार्यक्रम (गावाचे नांव व तारखा नमूद कराव्यात)	
६	पशु वैद्यकीय केंद्रात मोफत व सशुल्क उपलब्ध औषध साठा	
७	कृत्रिम रेतन कार्यक्रम उद्दिष्ट साध्य	
८	पशुसंवर्धन विभागाच्या विविध योजनांची संक्षिप्त माहिती	

परिशिष्ट ४

पंचायत समितीचे नांव:

गट विकास अधिकाऱ्याचे नांव :

वर्ष :

सामुहिक विकासाच्या योजना (रु.लाखात)					
अ.क्र.	योजनेचे नांव	मंजूर कामांची संख्या	अंदाजपत्रकीय रक्कम	पूर्ण कामे	झालेला खर्च
१	महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना				
२	स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना (पायाभूत सुविधा कामे)				
३	यशवंत ग्राम समृद्धी योजना				
४	दलित वस्ती सुधार योजना				
५	तेरावा वित्त आयोग कामे				
६	शासनाच्या व जिल्हा परिषदांकडील पंचायत समितीमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या इतर योजना				
७	पंचायत समितीच्या विविध योजना				
८	स्थानिक विकास अंतर्गत कामे				

वैयक्तिक विकासाच्या योजना					
अ. क्र.	योजनेचे नांव	निवड केलेल्या लाभार्थींची संख्या	देय अनुदान	लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या	दिलेले अनुदान/साहित्याची रक्कम
	जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणा				
१	स्वर्ण जयंती ग्राम स्वरोजगार योजना				
२	जवाहर विहिर योजना				
३	इंदिरा आवास योजना				
	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग				

परिशिष्ट - ४

४	वैयक्तिक शौचालये योजना शालेय/अंगणवाडी/सार्वजनिक				
	सामान्य प्रशासन विभाग				
५	अनुकंपा तत्वावरील नियुक्ती				
	समाजकल्याण विभाग				
६	शिलाई मशीन वाटप योजना.				
७	गवतारु घरे कौलारु करणे योजना.				
८	अनु.जाती / नवबौध्द कृषि कुटूंबाना अर्थसहाय्य (विघयो)				
९	दलीत वस्ती सुधार योजना				
१०	वृध्द कलाकारांना मानधन मंजूर योजना				
११	आंतरजातीय विवाहितांना अनुदान				
१२	मागास उमेदवारांना वाहनचालक प्रशिक्षण योजना				
१३	मागासवर्गीयांची घरदुरुस्ती योजना				
१४	रॉकेल शेगडी पुरविण्याची योजना				
१५	मागासवर्गीयांसाठी १५ टक्के रक्कम खर्च करावयाच्या योजना.				
१६	घरघंटी योजना				
१७	मागासवर्गीय मुलांना उपस्थिती भत्ता				
१८	पुस्तक पेढी योजना				
१९	अपंग मुले / मुली कृत्रीम अवयव बसविणे				
२०	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती				
	महिला बाल कल्याण विभाग				

२१	मुलींना सायकली पुरविणे.				
२२	सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना				
२३	अनाथ/निराश्रीत मुलांना दत्तक घेणा-या पालकांना प्रोत्साहन अनुदान				

परिशिष्ट - ४

२४	कुटूंब नियोजन प्रोत्साहन योजना				
२५	मुलींना ज्युडो कराटे प्रशिक्षण				
२६	विधवा पुनर्विवाहासाठी अनुदान				
२७	निराश्रीत महिलांना घरकुलासाठी आर्थिक मदत				
२८	परितक्त्या महिलांना स्वयंरोजगार अनुदान				
२९	हुंडा निर्मूलनासाठी सामुहिक विवाह योजना				
३०	आदिवासी क्षेत्रातील मातांना मातृत्व अनुदान योजना				
३१	राष्ट्रीय सामाजिक अर्थसहाय्य योजना				
३२	एकात्मिक बाल विकास कार्यक्रम				
३३	स्त्रियांसाठी सार्वजनिक शौचालये बांधण्याची योजना				
३४	अहिल्याबाई होळकर मोफत प्रवास योजना (फक्त मुलींसाठी)				
	शिक्षण विभाग (प्राथमिक व माध्यमिक)				
३५	पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शिष्यवृत्ती				
३६	शालेय पोषण आहार योजना				
	कृषि विभाग				
३७	बायोगॅस सयंत्र बांधणी कार्यक्रम				
३८	नादुरुस्त बायोगॅस सयंत्र दुरुस्ती योजना				

परिशिष्ट ४

बांधकाम उपविभाग कार्यालय:

उप अभियंता यांचे नांव :

वर्ष :

कनिष्ठ/शाखा अभियंता यांचे नांव व कार्यक्षेत्र

(रु.लाखात)

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नांव	मंजूर कामे	अंदाजपत्रकीय रक्कम	पूर्ण कामे	झालेला खर्च
१	रस्ते विकास कार्यक्रम				
२	रस्त्यांची किरकोळ व विशेष दुरुस्ती कामे				
३	स्थानिक विकास निधी कामे				
४	वैधानिक विकास अंतर्गत कामे				
५	पूरहानी कामे				
६	तेरावा वित्त आयोगांतर्गत कामे				
७	प्राथमिक आरोग्य केंद्र/उपकेंद्र बांधकामे				
८	संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना (जि.प. २०% पं.स. ३०%) कामे				
९	डोंगरी विकास निधी अंतर्गत कामे				
१०	जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अनुदानातील कामे				
११	इतर योजनांतर्गत कामे				
१२	रोजगार हमी योजना कामे				

लघु सिंचन उप विभाग :

उप अभियंता यांचे नाव :

वर्ष :

कनिष्ठ/शाखा अभियंता यांचे नांव व कार्यक्षेत्र

(रु.लाखात)

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नांव	मंजूर कामे	अंदाजपत्रकीय रक्कम	पूर्ण कामे	झालेला खर्च
१	पाझर तलाव कामे				
२	कोल्हापूर बंधारा कामे				

३	इतर लघुसिंचन कामे				
४	वनराई बंधारे				
५	लघुसिंचन दुरुस्ती कामे				
६	उपसा जलसिंचन योजना				
७	संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजना (जि.प. २०% पं.स. ३०%) कामे				
८	रोजगार हमी योजना कामे				
९	इतर योजनांतर्गत कामे				

परिशिष्ट ४

ग्रामीण पाणी पुरवठा उपविभाग कार्यालय:

उप अभियंता यांचे नांव :

वर्ष :

कनिष्ठ/शाखा अभियंता यांचे नांव व कार्यक्षेत्र

(रु.लाखात)

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नांव	मंजूर कामे	अंदाजपत्रकीय रक्कम	पूर्ण कामे	झालेला खर्च
१	नियमित ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना				
२	खुल्या विहिरी				
३	स्वजलधारा अंतर्गत पाणी पुरवठा योजना				
४	जलस्वराज्य अंतर्गत योजना				
५	वर्धीत वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना				
६	महाजल अंतर्गत योजना				
७	विंधन विहिरीचा कार्यक्रम				
८	शिवकालीन पाणी पुरवठा योजना				
९	पाणी पुरवठा योजना देखभाल दुरुस्ती कामे				

१०	स्थानिक विकास निधी अंतर्गत कामे				
११	इतर योजनांतर्गत कामे				

उपरोक्त तक्ते हे मार्गदर्शक असून यामध्ये स्थानिक परिस्थितीनुसार अतिरिक्त माहिती समाविष्ट करण्याची मुभा आहे.

वरील सर्व तक्ते संबंधित कार्यालयाच्या दर्शनी भागावर लावणे बंधनकारक असून याची सर्वस्व जबाबदारी संबंधित कार्यालय प्रमुखांची राहिल.

प्रपत्र-१
विभाग प्रमुख / प्रशासकीय प्रमुख

१. मा.मंत्री (ग्राम विकास)	दालन क्रमांक :- मंत्रालय, मुख्य इमारत दालन क्र.३१३ व ३१६ दूरध्वनी क्रमांक व फॅक्स क्रमांक - २२०२५०५१ व २२०२३८५८
२. मा.राज्यमंत्री (ग्राम विकास)	दालन क्रमांक:- विधान भवन, ४ था मजला, क्र.४फ दूरध्वनी क्रमांक व फॅक्स क्रमांक - २२०२३०५९, २२०२२९२४
३. मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास)	दालन क्रमांक :- ७ वा मजला, बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई - ४०० ००१ दूरध्वनी क्रमांक - २२०२५२०१, २२०६०४४६ फॅक्स क्रमांक - २२०६०४४८

मंत्रालयीन विभागाकडून पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा व त्या अनुषंगाने अधिकाऱ्यांचा व कार्यासनाबाबतचा तपशिल
कार्यालयाचा पत्ता - बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई - ४०० ००१

अ.क्र.	कार्यासन क्रमांक	विभाग / कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	सेवा पुरविणारे अधिकारी/कर्मचारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक)	सेवा पुरविली न गेल्यास कोणाकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी (दालन क्रमांक व दूरध्वनी क्रमांक)
१	पं.रा.-१	१) जिल्हा परिषद/पंचायत समिती पदाधिकारी / सदस्य यांच्या बाबतची व जिल्हा परिषद आणि पंचायत समितीच्या कामकाजाबाबतची प्रकरणे २) पंचायत महिला शक्ती अभियान, जिल्हा परिषद ISO प्रमाणिकीकरण, योजना हस्तांतरण, नवीन जिल्हा परिषद व पंचायत समिती निर्माती, तालुक्यातील गावांची अदलाबदल,	कक्ष अधिकारी तळ मजला दूरध्वनी.क्र. २२०१३५७९ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला दूरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
२	पं.रा.-२	१) जिल्हा परिषदा - पंचायत समित्या व ग्रामपंचायतीच्या निवडणूकीच्या अनुषंगाने करावयाचे कामकाज व पदांचे आरक्षण २) गौण वनोपजांच्या बाबतची प्रकरणे,	कक्ष अधिकारी तळ मजला दूरध्वनी.क्र. २२०१३५७९ फॅक्स क्र.-	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला

		पेसा अॅक्ट व न्याय पंचायत	२२८३१०१७	दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
३	पं.रा.-३	१) ग्रामपंचायतीचे विघटन/विसर्जन व ग्रामपंचायत कर्मचारी विषयक सर्व बाबी २) ग्रामसभा ३) ग्रामपंचायत गैरव्यवहार, ग्रामनिधी अपहार इत्यादीबाबतची प्रकरणे ४) ग्रामपंचायत हद्दीतील अतिक्रमणे हटविणे	अवर सचिव तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३५७९ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
४	पं.रा.-४	१) स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन / विभाजन / एकत्रिकरण, कलम १२४ नुसार ग्रामपंचायत करासंदर्भातील सर्व बाबी. २) करासंदर्भातील ग्रामपंचायतीची जंगम व स्थावर मालमत्ता विषयक बाबी, गावातील अंतर्गत सुविधा, पूर विमा सोयी -सुविधा, ३) ग्रामदान मंडळे ४) पर्यावरण संतुलित समृद्ध ग्राम योजना	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१७१०६ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
५	पं.रा.-५	१) ग्रामस्थांची सनद. २) जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम १९६१ च्या २५४ ते २५७ नुसार ग्रामपंचायतीचे महानगरपालिका, नगरपालिका व नगर पंचायतीत रुपांतर होताना आवश्यक त्या अधिसूचना काढणे , हद्दवाढीबाबतची प्रकरणे व ३) ग्रामपंचायतीच्या ताब्यातील गायरान जमीनीची प्रकरणे.	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१७१०६ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
६	पं.रा.-६	१) राष्ट्रीय समविकास योजना व ग्रामिण व्यापार केंद्र २) राष्ट्रीय बायोगॅस विकास कार्यक्रम ३) सौर दिवे / सौर ऊर्जा	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०२६६३९ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी , तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३

७	पं.रा.-७	१) लाँचेस खरेदी/निर्लेखन करण्याबाबत. २) जिल्हा परिषद पंचायत समिती आणि ग्रामपंचायतीच्या ताब्यातील जागेवर व्यापारी संकुले/गाळे बांधण्यास परवानगी देणे.	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-
८	पं.रा.-८	१) ग्रामीण क्षेत्रातील १५०० लोकसंख्येवरील रस्त्याबाबतचे कामकाज २) जिल्हा परिषद व जिल्हा ग्रामीण यंत्रणाना लागणारे सिमेंटचे दर निश्चित करणे व तदनुषंगिक कामे.	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-
९	पं.रा.-९	१) जिल्हा परिषदेच्या अखत्यारीतील प्राथमिक शाळांना नाव देणे/बदलणे, प्राथमिक शाळा खोल्यांचे बांधकाम २) जिल्हा परिषदेच्या अखत्यारीतील धोकादायक असलेल्या शाळा खोल्यांचे निर्लेखन करण्यासाठी परवानगी देणे, रिक्त खोल्या खाजगी संस्थांना भाडेतत्वावर देणे. ३) नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे नुकसान ४) प्राथमिक आरोग्य केंद्र, गुरांचे दवाखाने, अंगणवाड्या, बालवाड्या व इतर इमारतींची देखभाल दुरुस्ती. ५) जिल्हा परिषदा /पंचायत समित्या क्षेत्रातील स्मारके, पुतळे, शिक्षक दिन, विज्ञान प्रदर्शन उत्सव समारंभ इत्यादी बाबतच्या वित्त विषयक बाबी ६) बांधकाम विभागासाठी नवीन विभाग/ उपविभाग निर्माण करणे. ७) जिल्हा परिषद स्थावर व जंगम मालमत्ता व त्याअनुषंगाने उद्भवणा-या सर्व बाबी तसेच जिल्हा परिषद व	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-

		पंचायत समितीच्या ताब्यातील जमीन / मालमत्ता अतिक्रमणाबाबतची प्रकरणे.		
१०	वित्त -१	१)योजनेतर खर्चाचे अर्थसंकल्पीय अंदाज/ सुधारीत अंदाज तयार करणे तसेच ज्या तरतूदीचे नियंत्रण वित्त -१ शाखेकडे आहे त्याचे वितरण करणे व नियंत्रण ठेवणे. २) पुरक मागणी व नवीन बाबीचे प्रस्ताव व त्यावरील कपात सुचनांचे समन्वयन करणे	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३५७८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव श्री.न.म.शिंदे, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५८
११	वित्त -२	१) योजनेतर लेखाशीर्षाचे खालील बाबींचे अनुदान वितरीत करणे :- ग्रामपंचायतीना जमीन महसुल अनुदान, जमीन समानीकरण अनुदान, दिवाबत्तीची वीज देयके अनुदान, मागास व आदिवासी क्षेत्रातील ग्रामपंचायतीना अनुदान, यात्राकर व जकात कराएवजी अनुदान, गौण खनिजावरील स्वामित्व धनाएवजी अभिहस्तांकित रकमा देणे. २) हस्तांतरण योजना व अभिकरण योजनेकरिता संबंधित बाबी व त्या अनुषंगाने उद्भवणारी सर्व प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१२	वित्त -३	१) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद पंचायत समिती अधिनियम अंतर्गत जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांचे स्वतःच्या उत्पन्नाबाबतची प्रकरणे, तसेच उपकराबाबतची व सेस फंडाबाबतची प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१३	वित्त -४	१) पहिला, दुसरा, तिसरा राज्य वित्त आयोग २) अकरावा, बारावा व तेराव्या वित्त आयोगाबाबतची प्रकरणे ३) ग्राम पंचायत लेखासंहिता, थकित लेखा परिक्षण इत्यादीबाबतची प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१४	वित्त -५	१) जिल्हा परिषदेशी संबंधित कर्मचारी संघटनेच्या अर्थ बाबी संबंधी मागणीबाबत समन्वय करणे. २) जिल्हा परिषदेचे लेखे एकत्रित करून विधी मंडळाला सादर करणे.	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.-	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३

			२२८३१०१७	
१५	वित्त -६	१) जिल्हा परिषदेच्या शासकीय हस्तांतरीत योजनांचे तसेच अभिकरण योजनांच्या अनुदानाचे निर्धारण तसेच वसुली व देय रक्कम पडताळणी.	सहाय्यक संचालक पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१६	वित्त -७	१) स्थानिक क्षेत्रातील अनुदानाच्या खर्चाचे ताळमेळ, विभागाच्या ताळमेळाच्या कामकाजाचे सुत्रचालन व जिल्हा परिषदांना देण्यात येणा-या कर्जाऊ रकमांचा ताळमेळ २) जिल्हा परिषद व पंचायत समितींच्या लेख्यांचे निरक्षण	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१७	वित्त -८	१) स्थानिक निधी लेखा विभागाने केलेल्या लेखा परिक्षणावर पूर्तता अहवाल मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचेकडून मागविणे. २) विभागाचे लेखा परिक्षण (जलसंधारण विभाग वगळून)	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१८	वित्त -९	१) इन्कम टॅक्सचे कलम ३५ सी.सी.ए च्या संबंधित बाबी. २) महाराष्ट्र ग्रामीण विकास महामंडळ मर्यादित. ३) मुख्यमंत्री सहाय्य निधी व ग्राम विकास विभागातील तशाच प्रकारचे स्वेच्छाधीन निधी संबंधीच्या बाबी . ४) निविदामधील भ्रष्टाचार.	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३६१७ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	सह सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०६०६०३
१९	योजना-१	१) स्वर्ण जयंती ग्राम स्वरोजगार व बि.पी.एल. सर्व्हेबाबतची प्रकरणे २) मुलभूत सुविधा (वैरण विकास), विशेष प्रकल्पांना मान्यता (SGSY) कौशल्य विकास (SGSY) व Micro credit fund मार्केटिंग (SGSY) व Bank recovery imcentive scheme बाबतची प्रकरणे ३) विभागीय सरस व तदनुषंगिक बाबी	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०११९५५ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५
२०	योजना-२	१) महालेखापाल व जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणेच्या लेखा आक्षेपांच्या	लेखा अधिकारी तळ मजला	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश

		पूर्ततेसंबंधी कार्यवाही व केंद्र शासनाकडे लेखा परिक्षणाविषयी पाठपुरावा २) जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणा - बँक ताळमेळ व लेखा आक्षेप (वैरण विकासासह)	दुरध्वनी.क्र. २२०६०५६८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५
२१	योजना-३	१) स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेचे नियोजन, धोरणात्मक बाबी २) स्वरोजगारीचे प्रशिक्षण, स्वयंसहाय्यता गटाची स्थापना / बळकटीकरण ३) बँकांविषयी सर्व बाबी ४) जिजाऊ स्वावलंबन योजना ५) एस.जी.एस.वाय. प्रसिद्धी ६) बचत गटासाठी नियोजित समांतर कार्यक्रम ७) ट्रायसेम ट्रेनिंग सेंटर व मिनी आयपीआय	अवर सचिव तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०५६८ फॅक्स क्र.-	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५
२२	योजना-४	१) ग्रामसेवक, पंचायतराज, संयुक्त प्रशिक्षण केंद्रे, यशदा संदर्भातील धोरणात्मक व अर्थसंकल्पीय बाबी, २) पंचायत राज प्रशिक्षण व अनुदान वितरण	अवर सचिव तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५६ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - पंचायत राज डॉ.मल्लीनाथ कलशेट्टी, तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६६३९ २२८४६८९३
२३	योजना-५	१) जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणा आस्थापनाविषयक बाबी, पुनर्रचना, अनुदान वितरण, वाहने, दुरध्वनी व संगणकीकरणबाबतच्या बाबी आणि नवनिर्मित जिल्ह्यात जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणांची स्थापना २) दक्षता समितीशी संबंधित बाबी	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०५६८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५
२४	योजना-६	१) पुरा (PURA) व तदनुषंगिक सर्व बाबी २) यशवंत ग्रामसमृद्धी योजना, ३) गावातील अंतर्गत सुविधा संदर्भातील सर्व बाबी व ग्रामपंचायतींना जनसुविधांसाठी विशेष अनुदान ४) दहन व दफनभूमी कार्यक्रम ५) २५१५ या लेखाशिर्षाखाली ग्रामीण	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३५७८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव श्री.न.म.शिंदे, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५८

		भागातील अंतर्गत रस्ते इत्यादी मुलभूत सुविधांच्या कामासाठी तरतुदीचे वाटप		
२५	योजना-७	१) जिल्हा परिषद मागास वर्गीय सेस फंडाच्या २० टक्के निधी बाबतची प्रकरणे २) आदिवासी उप योजना / विशेष घटक योजना संबंधीत समन्वय ३) देहु यात्रा स्थळाचा विकास कार्यक्रम, ग्रामीण तीर्थक्षेत्र योजना व वैधानिक विकास मंडळाकडील योजनाविषयक बाबी	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३५७८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव श्री.न.म.शिंदे, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५८
२६	योजना-८	१) प्रधान मंत्री ग्राम सडक, योजनेचे अंदाज पत्रक / निविदा/ सुधारीत अंदाज पत्रक / अनुदान वितरण/ कामाची अंतिम बिले मंजूर करणे इत्यादीबाबत कार्यवाही २) राज्यस्तरिय तांत्रिक संस्था (STA) यांचेकडून खालील जिल्ह्यांचे कामाचे प्रस्ताव मंजूर करुण घेणे व खालील जिल्ह्यांचे मासिक प्रगती अहवाल तयार करणे (ठाणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, नाशिक, धुळे, जळगाव, नंदूरबार, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर, औरंगाबाद, जालना, उस्मानाबाद) व वरील जिल्ह्यातील लोकप्रतिनिधीनी व इतर व्यक्तीनी दिलेल्या निवेदनावर कार्यवाही करणे	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-
२७	योजना-९	१) प्रधान मंत्री ग्राम सडक योजनेसंदर्भातील सर्व बाबी २) योजनेतील रस्त्यांच्या दुतर्फ वृक्ष रोपण करणे / प्रयोगशाळा स्थापणे/ व वन जमिनीबाबतच्या अडचणी इ.बाबी ३) राज्यस्तरिय तांत्रिक संस्था (STA) यांचेकडून खालील जिल्ह्यांचे कामाचे प्रस्ताव मंजूर करुण घेणे व खालील जिल्ह्यांचे मासिक प्रगती अहवाल तयार करणे (परभणी, हिंगोली, बीड, नांदेड, लातूर, बुलढाणा, अकोला, वाशिम,	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-

		अमरावती, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर व गडचिरोली)		
२८	योजना-१०	१) इंदिरा आवास योजना, प्रधान मंत्री ग्रामोदय योजना व राजीव गांधी निवारा योजना २) सुधीरत चुलींचा राष्ट्रीय कार्यक्रम	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०५६८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५
२९	आस्था-१	१) मंत्रालयीन आस्थापना विषयक सर्व बाबी २) विभागांतर्गत विषयसूची अद्ययावत ठेवणे, मा.मंत्री व राज्यमंत्री यांच्यातील कामाची विभागणी	कक्ष अधिकारी मंत्रालय विस्तार इमारत पोटमाळा, एम ८ दुरध्वनी क्र. २२७९३२३७	उप सचिव - आस्थापना-१ श्री.मो.का.भोये, मंत्रालय विस्तार इमारत पोटमाळा, एम १३ दुरध्वनी क्र. २२८४३८५६
३०	आस्था-२	१) महाराष्ट्र विकास सेवा संवर्गातील वर्ग-१ व वर्ग-२ अधिकाऱ्यांची विभागीय चौकशीचे प्रकरणे व त्यासंदर्भातील न्यायालयीन प्रकरणे आणि लाच लूचपत प्रतिबंधक बाबतची प्रकरणे २) मुख्य कार्यकारी अधिकारी - भा.प्र.से. यांच्या संदर्भातील विभागीय चौकशी प्रकरणाचा प्रस्ताव सा.प्र.वि.स सादर करणे	अवर सचिव तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७५८ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव श्री.न.म.शिंदे, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५८
३१	आस्था-३	१) महाराष्ट्र विकास सेवा वर्ग-१ च्या अधिकाऱ्यांच्या बदल्या, ज्येष्ठतासूची, पदोन्नती, मानीव दिनांक, गोपनीय अहवाल, स्थायी प्रमाणपत्र, आगाऊ वेतनवाढी, सेवानिवृत्त विषयक बाबी, पदनिर्मिती इत्यादी आस्थापनाविषयक बाबी	अवर सचिव तिसरा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४४२ फॅक्स क्र.- २२०६०४४१	उप सचिव - समन्वय श्री.ग.के.रहाटे तिसरा मजला दुरध्वनी व फॅक्स क्र. २२०६०४४१
३२	आस्था-३ अ	१) महाराष्ट्र विकास सेवा वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांच्या बदल्या, ज्येष्ठतासूची इत्यादी आस्थापनाविषयक बाबी	कक्ष अधिकारी तिसरा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४४२ टेलीफॅक्स क्र.- २२०६०४४१	उप सचिव - समन्वय श्री.ग.के.रहाटे तिसरा मजला दुरध्वनी व फॅक्स क्र. २२०६०४४१
३३	आस्था-४	१) जिल्हा परिषदांमध्ये जिल्हा तांत्रिक	अवर सचिव तिसरा	उप सचिव -

		सेवा वर्ग-३ मधील कर्मचाऱ्यांच्या ज्येष्ठता याद्या व वरील कर्मचाऱ्यांना वर्ग-२ चा दर्जा प्रदान करणे व पदोन्नतीबाबतच्या बाबी	मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४४२ टेलीफॅक्स क्र.- २२०६०४४१	समन्वय श्री.ग.के.रहाटे तिसरा मजला दुरध्वनी व फॅक्स क्र. २२०६०४४१
३४	आस्था-५	१) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांच्या वेतन श्रेण्या, वेतन निश्चिती, भत्ते व आगाऊ वेतनवाढ बाबतची प्रकरणे २) जिल्हा परिषदेतील वाहन चालक व चतुर्थश्रेणी कर्मचाऱ्यांच्या गणवेष, धुलाईभत्ता व चक्रमुद्रण भत्ता इ.बाबी	कक्ष अधिकारी तिसरा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४४२ टेलीफॅक्स क्र.- २२०६०४४१	उप सचिव - समन्वय श्री.ग.के.रहाटे तिसरा मजला दुरध्वनी व फॅक्स क्र. २२०६०४४१
३५	आस्था-७	१) मागासवर्गीय कर्मचाऱ्यांचे आरक्षण व पदे भरण्याबाबत अनुषंगिक बाबी. २) अनुसूचित जाती /जमाती पदोन्नतीबाबत बिंदू नामावली जिल्हा परिषदांना लागू करणे ३) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांच्या जातीच्या दाखल्याबाबतची प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५/ २२०१३७८१ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
३६	आस्था-८	१) जिल्हा परिषद वर्ग-३ व वर्ग-४ च्या कर्मचाऱ्यांच्या आस्थापनेविषयक बाबी, माजी सैनिक, स्वातंत्र सैनिक व प्रकल्पग्रस्त यांच्या पाल्ल्यांना नामनिर्देशनाने नियुक्ती (वर्ग-३ व वर्ग-४ पदावर)	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५ / २२०१३७८१ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
३७	आस्था-९	१) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांचे गोपनीय अहवाल, जन्मतारीख, पुरस्कार इत्यादी सेवा विषयक व कर्मचाऱ्यांच्या मुख्यालयी राहण्याबाबतची प्रकरणे २) अनुकंपा तत्वावरील नेमणूका ३) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांच्या वैद्यकीय खर्चाच्या प्रतिपूर्तीबाबतची प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३७८१ २२०१६७९५ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
३८	आस्था-१०	१) रोजंदारी / कार्यव्ययी / आकस्मिकता निधी आस्थापनाविषयक बाबी व अंशकालीन अर्धवेळ व रोजंदारीवरील कर्मचाऱ्यांची प्रकरणे २) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांची	अवर सचिव पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५ फॅक्स क्र.-	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र.

		ज्येष्ठतासूची व पदोन्नतीबाबतची प्रकरणे, पदोन्नती देण्यासाठी विभागीय परिक्षा नियम तयार करणे.	२२८३१०१७	२२०१७१०३
३९	आस्था-११	१) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांची सेवा पुनर्विलोकन , पुर्ननियुक्ती, निवृत्तीवेतन, भविष्य निर्वाह निधी, उपदान व अंशदायी करणाची प्रकरणे २) जिल्हा परिषद कर्मचाऱ्यांचे निवृत्ती वेतनासाठी सेवाखंड मान्य करणे, मागिल सेवा जोडून देणे, नियत वयोमानानंतर सेवेत वाढ करणे व कर्मचाऱ्यांच्या ठेव संलग्न विमा	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
४०	आस्था-१२	१) जिल्हा परिषद वर्ग-३ व वर्ग-४ कर्मचाऱ्यांच्या जबर शिक्षेविरुद्धचे पुर्ननिरिक्षण अर्ज स्विकारून सुनावणीची संधी देणे, कर्मचाऱ्यास पुनःस्थापित केल्यानंतर त्यांचे निलंबन व सेवा बाह्य कालावधी नियमित करणे व कर्मचाऱ्यांच्या इतर सेवा विषयक बाबी	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री. सु. र. सुर्वे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
४१	आस्था-१३ (नोंदणी शाखा)	१) विभागाबाहेरील टपाल व नस्त्या स्विकारण्याबाबतचे कामकाज, वाहनचालक व वर्ग-४ कर्मचाऱ्यांचे आस्थापनाविषयक बाबी	कक्ष अधिकारी तळ मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१३४५० फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव श्री.न.म.शिंदे, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५८
४२	आस्था-१४	१) जिल्हा परिषद वर्ग-३ व वर्ग-४ कर्मचाऱ्यांच्या आंतर जिल्हा बदल्या व त्याबाबतची प्रकरणे	कक्ष अधिकारी पहिला मजला दुरध्वनी.क्र. २२०१६७९५ फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - जि.प.आस्थापना श्री.द.बा.बोन्हाडे पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२०१७१०३
४३	समन्वय शाखा	१)विविध समित्याविषयी कामकाज, इतर विभागाशी संबंधित समन्वयाचे कामकाज, माहितीचा अधिकारासंदर्भातील समन्वयाचे कामकाज, रचना व कार्यपद्धती व	कक्ष अधिकारी तिसरा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४४२ टेलीफॅक्स क्र.-	उप सचिव - समन्वय श्री.ग.के.रहाटे तिसरा मजला दुरध्वनी व फॅक्स

		गुणवंत कर्मचाऱ्यांचे पुरस्कार प्रदान	२२०६०४४१	क्र. २२०६०४४१
४४	रोख शाखा	१)विभागातील अधिकारी व कर्मचारी वर्गाच्या वेतन व भत्त्याच्या अनुषंगाने येणारे सर्व कामकाज	कक्ष अधिकारी मंत्रालय विस्तार इमारत पोटमाळा, एम ७ दुरध्वनी क्र. २२७९३००६	उप सचिव - आस्थापना-१ श्री.मो.का.भोये, मंत्रालय विस्तार इमारत पोटमाळा, एम १३ दुरध्वनी क्र. २२८४३८५६
४५	संग्राम कक्ष	१) ई-पंचायत प्रकल्प अंमलबजावणी व अनुषंगीक बाबी २) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ कलम ३९ नुसार ग्रामपंचायत सदस्य अनर्हता/अपीले	कक्ष अधिकारी हेरिटेज दुरध्वनी.क्र. फॅक्स क्र.- २२८३१०१७	उप सचिव - वित्त श्री.एकनाथ मोरे, पहिला मजला दुरध्वनी क्र. २२८२३५८० २२०६०६०३
४६	संगणक शाखा	१)ग्राम विकास व जलसंधारण विभागातील व त्याच्या अधिपत्याखालील कार्यालयाचे संगणकीकरण व त्या अनुषंगाने उद्भवणाऱ्या सर्व बाबी	कक्ष अधिकारी सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१ २२८४६८९५ फॅक्स क्र.- २२०६०४४८	सह सचिव - प्र.मं.ग्रा.स. योजना श्री.दि.ग.मोरे, सातवा मजला दुरध्वनी.क्र. २२०६०४५१, २२८४६८९५ फॅक्स क्र.-
४७	एग्राविका कक्ष	१)एकात्मिक ग्रामिण विकास कार्यक्रम, महिला व बाल विकास योजना, ग्रामीण युवकांना स्वयंरोजगार प्रशिक्षण, कुटुंब पथ पुरवठा योजना, पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रम, जवाहर रोजगार योजना, आश्वासित योजना, इंदिरा आवास योजना, व दशलक्ष विहीर योजना या योजनांचे मासिक प्रगती अहवाल तयार करून केंद्र शासनास पाठविणे	उप संचालक हेरिटेज दुरध्वनी.क्र. २२८२४१९७ फॅक्स क्र.-	उप सचिव - योजना डॉ. नरेश गिते, तळ मजला दुरध्वनी क्र. २२०१६७५५